

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Muzejní animace v pedagogice volného času

Vedoucí práce: Mgr. Karel Řepa

Autor práce: Jana Hružová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: třetí

2008

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

16. 6. 2008

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Karlu Řepovi za motivaci a cenné rady a metodické vedení práce. Děkuji Mgr. Th. D. Michalu Kaplánkovi za pomoc při objasnění problematiky v oblasti Pedagogiky volného času. Svým rodičům děkuji za psychickou a materiální podporu při studiu. Svému příteli Markovi za trpělivost a ochotnou technickou pomoc.

Obsah

Úvod.....	5
1. Muzejní animace.....	8
1.1 Význam muzejní animace v sociálně kulturním kontextu.....	8
1.2 Muzejní pedagogika.....	11
1.3 Vzdělávání v muzeu a vzdělání muzejních pedagogů.....	14
2. Historie muzejní pedagogiky.....	17
2.1 Vznik muzejní pedagogiky.....	17
2.2 Muzejní pedagogika ve druhé polovině 20. století.....	19
2.3 Muzejní pedagogika v současnosti.....	22
3. Muzeum v pedagogice volného času.....	24
3.1 Muzeum jako místo setkání.....	24
3.2 Základní funkce muzea v pedagogice volného času.....	26
4. Muzeum Vysočiny Třebíč - příprava a realizace projektů.....	30
4.1 Velikonoční program pro děti.....	30
4.2 Vlastní pojetí muzejního programu pro děti.....	32
4.3 Dějepisné soutěžení.....	33
4.4 Reportáž - Jeden „tradičně netradiční“ den v muzeu.....	34
4.5 Proč připravovat muzejní programy.....	38
Závěr.....	40
Použitá literatura	42
Seznam příloh.....	44
Přílohy.....	45
Abstrakt.....	57

Úvod

Jaký význam pro nás má v současné době návštěva muzea? Je to jen jedna z možností, jak vyplnit volný čas? Jaký význam má muzeum? Je pro nás místem, kde je uchováván odkaz našich předků, nebo je pro nás budovou opředenou tajemstvím, kde nalezneme ve vitrínách prastaré předměty jejich denní potřeby?

Muzeum se dnes už nechce tvářit jako tento tajuplný a na mnoha místech zaprášený chrám, posvátný svou starobylostí a určený jen pro zasvěcené. Chce nás uvítat a vtáhnout do otevřeného dialogu s minulostí a pohlížet na současnost jako dobu, kterou my sami vytváříme. Muzeum se pro nás stává divadlem. My však nemáme být pouze pasivními příjemci. Máme se stát účastníky děje. Muzeum se stává živou institucí.

Architekt Boris Micka, ředitel španělské firmy, která navrhuje a realizuje muzea, vnímá muzeum jako divadlo poznání. Říká: „Zapomeňte na nudné vitríny, ocitnete se v říši divů.“ Jeho projekty jsou fascinující, ale také poměrně nákladné. V hlavě mu však utkvěla kdysi jedna myšlenka, kterou vyslovil ředitel centra Heureka v Helsinkách: *„Kdybych si mohl vybrat, zda mít uprostřed muzea nádhernou parní lokomotivu, kam lidi mohou lézt, na všechno sahat, všechno otevírat a se vším si hrát, anebo jenom metr kolejí a jednoho herce, který je schopen vysvětlit, jak fungovala parní lokomotiva, vždycky si vyberu to druhé a vždycky na tom vydělám.“* (KONRÁDOVÁ, P. *Portrét. REFLEX, 22/06. s.42-48*). Muzeum bez „herce“ nemá smysl. V muzeu je zapotřebí živého člověka, který je schopen zprostředkovat návštěvníkům záživnou a nenásilnou formou to, co vidí kolem sebe. Ve své práci se zabývám muzejní animací, která má jako výchovná metoda svoje místo v pedagogice volného času. Do jejího širokého obsahu zařazuji muzejní animaci a zaměřuji se na její specifika. Představuji osobnost muzejního pedagoga jako tvůrce muzejních edukačních aktivit, uplatňujícího zásady animace.

Každé muzeum řeší provázanost svých dvou základních funkcí – tvorby a instalace expozic z vlastních sbírek a následnou prezentací sbírek veřejnosti. Každé muzeum má svá specifika. Otázkou zůstává, nakolik jsou vedení muzeí

ochotna vynaložit úsilí na zpřístupnění expozic veřejnosti jinou formou, než za přítomnosti otrávených kustodů podřimujících na židlích.

Muzejní pedagogika má také svou historii. Formovala se již se vznikem muzeí samotných. Svou rozsáhlou teoretickou základnu si muzejní pedagogika vybudovala zejména v německých zemích. Jako věda moderní spadá až do poslední třetiny minulého století. Doba vývoji muzejní pedagogiky přála někdy více, jindy téměř upadala a ztrácela se v zajetí ideologií. Muzejní pedagogika se jako věda stále vyvíjí, s růstem komunikačních technologií roste i potřeba vnímat činnost muzejní pedagogiky jako samozřejmou součást edukačního procesu.

Pedagogika volného času pracuje především skrze volný čas. Nabízí možnost nevšedního zážitku, nikoliv pouze za účelem komerce a zisku, ale pomáhá vytvářet osobní postoj člověka k hodnotám. Ve své práci záměrně aplikují muzejní pedagogiku na základní funkce pedagogiky volného času, abych zdůraznila její provázanost s touto pedagogickou disciplínou. Jako výrazně interdisciplinární věda společně se sociologií a psychologií pracuje muzejní pedagogika na možnostech rozvoji jedince a začlenění do společnosti a kultury. Muzejní pedagogika se stále snaží o propojení s klasickou školou v rámci edukačního procesu, o vzájemnou komunikaci mezi školním prostředím a muzeem jako institucí ve službách společnosti a jejího rozvoje.

Poslední kapitola je věnována projektům v rámci Muzea Vysočiny Třebíč, kde již delší dobu působím jako pomocná lektorka. Jedná se o ukázkou muzejního programu pro děti, na jehož prezentaci jsem se podílela. Vytvořila jsem si vlastní koncept programu a tvořivě zpracovala jeho praktickou část. Stěžejním projektem v mé práci je příprava a realizace 5. ročníku „Dějpravného soutěžení“. Předkládám k nahlédnutí reportáž z netradičního dopoledne, ve které jsou shrnuty zvláštnosti pedagogického působení v rámci tohoto projektu. Jedná se o netradiční zážitkovou formu výuky dějepisu bez klasického zkoušení a testů., kde se přesto ukáže úroveň dosažených znalostí. Muzejní pedagogika, nebo chcete-li animace se stává důležitým prvkem v soustavě pedagogického působení na osobnost člověka. Nabízí nové, dosud však stále ještě málo využívané možnosti, jak získat nové znalosti a dovednosti v jiném prostředí, než je škola nebo například dům dětí

a mládeže. Vytváří příznivé podmínky pro komunikaci mezi muzeem a návštěvníkem a zve k příštím setkání. Ve své práci zdůrazňuje význam pedagoga v muzeu, který metodou animace vytváří v muzeu pro účastníky prostředí v němž se může formovat postoj k minulosti a vlastní hodnoty v rámci kultury a prostředí. Muzeum vytváří prostor pro dialog s minulostí. Úkolem muzejního pedagoga, nebo chcete-li animátora je navodit atmosféru pro vznik tohoto dialogu, dále ho rozvíjet a umět zhodnotit výsledek tohoto zvláštního „rozhovoru.“

1. Muzejní animace

Muzejní a galerijní animace vznikly především pro oživení vztahu veřejnosti buď k výtvarnému umění, nebo v případě muzea k historii, lidovým tradicím, etnografii, přírodě, regionu apod. Nejsou jen jakýmsi zpestřením, či oživením výstavních sálů, či expozic, ale napomáhají především k utváření vnitřního duchovního světa člověka. Výraz animace se využívá především v okruhu americké, anglické a francouzské muzejní pedagogiky.¹ Cesta návštěvníků k pochopení významu nehybných exponátů na výstavě se proměňuje v malé dobrodružství.

1.1 Význam muzejní animace v sociálně-kulturním kontextu

Význam slova animace lze odvodit z latinského „anima“ (duše). Sloveso animovat tedy doslova znamená „oduševňovat,“ tzn. dávat duši. Slovo „duše“ je zde chápáno jako ekvivalent slova „život“.² Animace je formou výchovné práce založené na vztazích, která se v Evropě stále více prosazuje. Jedná se o souhrn nedirektivních a akčních metod, založených na povzbuzování mladých lidí k hledání vlastní cesty životem a schopnosti realizovat svou svobodu a autonomii.³ Důraz je kladen především na otevřenost ve výchovných situacích, na možnosti vlastní volby a prostor pro iniciativu vychovávaných.⁴ Dle pedagogického slovníku je animace metodou užívanou zejména při práci s dospívajícími a v pedagogice volného času. Předkládá množství přiměřeného, zajímavě strukturovaného a pozitivního pojetí seberealizace. Animace se podílí na vytváření rezistence vůči negativním sociálním vlivům.⁵

Tímto jsme si vymezili obsah animace v obecném slova smyslu. Odborníci, kteří animaci sledovali – např. v Německu Horst W. Opaschowski a v Itálii

¹srov. JÚVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. Brno : Paido, 2004. s.165.

²srov. KAPLÁNEK, M. *Pojem animace a jeho vývoj. Etymologické a historické pojetí pojmu animace*. Přednáška na konferenci: Pedagogika volného času.

³srov. PÁVKOVÁ, HOFBAUER, HRDLÍČKOVÁ, PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. s.77.

⁴srov. tamtéž

⁵srov. PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995.

Mario Pollo, dělí animaci různým způsobem. Oba autoři uvádí čtyři typy. Jako nejvhodnější pro zařazení muzejní pedagogiky se mi jeví čtyři typy podle Maria Polla: divadelní animace, sociálně kulturní animace, kulturní animace, animace ve sportu a turistice.⁶ Autor zdůrazňuje kritický pohled na praktikování animačních metod. Nelze uplatňovat animaci plnohodnotně, pokud je naším cílem pouhé vytvoření atmosféry pro účastníky za účelem jejich nadšení a spokojenosti. Animace bývá někdy špatně chápána. „*Mnozí příznivci animace se domnívají, že metoda animace, nebo dokonce animace sama nejsou ničím jiným, než nějakým tvůrčím uplatňováním technik, které si animátor zvolí podle momentální inspirace.*“⁷ Při animaci je důležité dbát na odborný, kulturní a profesionální obsah. Nahodilost situace a různé improvizace, to by měly být jen dílčí záležitosti, spojené pouze s předpokladem pružnosti a schopnosti účastníků nacházet nová řešení.⁸ Hlubší zážitek je prostředkem animace, musí však směřovat k hlubšímu cíli. Animace vede k hlubšímu vnímání zprostředkované skutečnosti, umožňuje soustředěné vnímání sebe sama. „*Vždy je důležitá místní osobitá situace, především typ výstavy a prostorové podmínky, osobnost lektora, sociální a věkové složení návštěvníků, záměry a délka programu.*“⁹ Všechny tyto faktory ovlivňují zařazení do prostoru animace a vymezení jejích hranic. Různé typy programů mají své osobité cíle, prostory, formy, možnosti. To vše je třeba mít na zřeteli, respektovat tyto skutečnosti a výsledný efekt vždy objektivně zhodnotit.¹⁰ Na základě vlastních poznatků z nastudované literatury a praxe v muzeu usuzuji, že muzejní animace vykazuje rysy kulturní a sociálně kulturní animace. Nelze však opomenout ani její místo v animaci turistické.

⁶srov. KAPLÁNEK, M. *Kulturní a sociálně kulturní animace. Dva směry nedirektivní výchovy* : Sborník příspěvků z X. ročníku konference s mezinárodní účastí. Hradec Králové, 20. 21.10.2006 : Gaudeamus, 2007.

⁷srov. KAPLÁNEK, M. *Kulturní a sociálně kulturní animace. Dva směry nedirektivní výchovy* : Sborník příspěvků z X. ročníku konference s mezinárodní účastí. Hradec Králové, 20. 21.10.2006 : Gaudeamus, 2007.

⁸srov. tamtéž.

⁹srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. s. 63.

¹⁰srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. s. 63.

„Kulturní animace se dnes chápe jako integrální výchovná metoda, v níž se prolíná pedagogika, dramatická tvořivost a skupinová terapie. Tento myšlenkový proud odvozuje svůj vznik z dramatické výchovy inspirované lotyšskou herečkou a pedagožkou Asií Lacisovou.“¹¹ Bezpochyby jsou primárním faktorem v animaci vztahy. V muzejní animaci se jedná o vztahy mezi animátorem (muzejním pedagogem, lektorem) a účastníky animací (např. děti, mládež – návštěvníci programů dospělí - návštěvníci výstav a expozic). Kulturní animace je zaměřena na enkulturaci jedince. Muzeum zprostředkovává odkaz minulosti a srovnává jej se současností. Hodnoty minulosti zde vystupují jako odkaz těch, co tu byli před námi. Díky muzejní animaci realizované v muzejních expozicích máme možnost hledat svoje místo v dané kultuře. Přijímáme ji a ve svém nitru s touto skutečností tvořivě pracujeme. Stáváme se aktivními, nejsme pouze pasivními příjemci faktů o zaprášených artefaktech ve vitrínách. Jsme účastníky animace, živé činnosti, pomocí které máme příležitost poznávat sebe i druhé.¹²

Naproti tomu sociálně-kulturní animace je mnohem více zaměřena na výchovu k občanství. Jedná se o různé aktivity, které pomáhají především znevýhodněným společenským vrstvám v jejich sebeuplatnění. Ve značné míře se jedná o výchovu k demokracii.¹³ Sociálně-kulturní animace se pohybuje na pomezí pedagogiky volného času, sociální pedagogiky a sociální práce. V Německu se např. sociálně-kulturní animace považuje za „volnočasovou variantu kulturní práce“.¹⁴ Sociálně-kulturní animace povzbuzuje k participaci na společenském dění. Participace ve svém významu zdůrazňuje spoluúčast – podílení se na činnosti.

V projektové části své bakalářské práce se věnuji přípravě a realizaci muzejní akce nazvané „Dějepisné soutěžení.“ Kromě pověřených muzejních lektorů se na akci podílí velké množství dobrovolníků. Účastní se nejen přípravy a realizace

¹¹srov.KAPLÁNEK, M. *Kulturní a sociálně kulturní animace. Dva směry nedirektivní výchovy* : Sborník příspěvků z X. ročníku konference s mezinárodní účastí. Hradec Králové, 20. 21.10.2006 : Gaudeamus, 2007.

¹²srov.PÁVKOVÁ, HOFBAUER, HRDLIČKOVÁ, PAVLÍKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. s. 77.

¹³srov.KAPLÁNEK, M. *Kulturní a sociálně kulturní animace. Dva směry nedirektivní výchovy* : Sborník příspěvků z X. ročníku konference s mezinárodní účastí. Hradec Králové, 20. 21.10.2006 : Gaudeamus, 2007.

¹⁴srov. tamtéž

programu, ale také jsou přítomni při hodnocení (reflexi). To vše jsou podmínky k úspěšnému uplatňování metody participace.

Vzájemný poměr mezi teoretickou a praktickou náplní programu rozhoduje o členění v typologii programů pro veřejnost v muzeích a galeriích. Mezi teoretické programy patří přednášky, prohlídky a besedy. Praktické programy vycházejí samozřejmě také z teoretických poznatků, ale jsou založeny na praktické činnosti účastníků. Jedná se například o praktické kurzy, ateliéry a tvůrčí dílny. Jako programy smíšené označujeme takové, v nichž je teorie v určité rovnováze s praktickými činnostmi.¹⁵ Typickým příkladem jsou právě animace. Animace jsou koncipovány jako programy, při nichž účastníci nezůstávají v roli pouhých posluchačů a diváků. Stávají se sami tvůrci.¹⁶ Tvůrci myšlenek, nápadů, návrhů na možnost řešení konkrétního problému. Animace se jeví jako proces kontaktu a účinný prvek praktické činnosti. „*Pro interpretující tvůrčí činnost při animaci platí velmi koncentrované vyjádření filosofa Zdeňka Pince, který říká: „Tvořit znamená hledat to, co je původní, tedy to, co je nové, co nějakým způsobem trvá ve změně, a ukazovat to v pluralitě nejrůznějších kontextů“.* Tuto úvahu najdeme v textu s příslušným názvem *Svět jako tvorba* ve sborníku *INSEA* z r. 1992 na straně 19.“¹⁷

1.2 Muzejní pedagogika

Muzejní pedagogiku je možné považovat za specifickou vědní disciplínu s výrazně interdisciplinárním charakterem. Podle pedagogického slovníku je definována jako... „*Nově se rozvíjející pedagogická disciplína zkoumající všechny aspekty využívání muzeí a v nich uchovávaných sbírek pro výchovně vzdělávací činnost, např. didaktické a metodické problémy vytváření*

¹⁵srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. s. s. 63.

¹⁶srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. s. 71.

¹⁷tamtéž. s.72

specializovaných expozic (dětská muzea, muzea pro mládež), přípravy zvláštních prohlídek pro školy, vyučovacích hodin a dílen probíhajících v muzeu aj.“¹⁸

Muzejní pedagogové ve své profesi zastávají funkci „mostu mezi návštěvníkem a expozicí.“ Ve své práci „oživují“ prezentované expozice a vtahují účastníka do přímého dialogu s obsahem expozice. Často dochází k propojení termínů muzejní pedagog a muzejní animátor. Zajímavé je terminologické rozlišení názvů profesí v rámci edukační funkce muzea v určitých zemích. V současné době stále ještě nejsou sjednoceny požadavky na vzdělání muzejních pedagogů a jejich profesiogram.

Muzeum je prostředí pro dialog s minulostí. Lidé přicházejí do muzea v podstatě „komunikovat.“ Se zasvěceným výkladem kompetentního „průvodce“, pokud nastane „komunikace“ a probíhá vzájemná interakce mezi průvodcem (lektorem, muzejním pedagogem, animátorem) a návštěvníkem dochází k „přemostění“ mezi obsahem muzejní expozice a návštěvníkem samotným“, což je klíčovým úkolem muzejního pedagoga.¹⁹

Stále častěji se v českém odborném názvosloví používá termín „muzejní pedagog.“ V umělecké oblasti je stále oblíbenější název galerijní pedagog. Toto z mého pohledu sympatické sousloví nahrazuje tradiční termíny „lektor, kurátor sbírky, kustod, kurátor výstavy.“ K výrazu „muzejní pedagogika“ vedl dlouholetý vývoj specializovaných činností, které aktivizují vztah veřejnosti, zejména pak mladé populace k muzeu a jeho obsahu.²⁰

V zahraničí, např. v německé oblasti se setkáváme s termíny, které zdůrazňují komunikační, zprostředkující, animační funkci profese. Výraz „muzejní pedagogika“ Museumspädagogik se poprvé objevuje ve 30. letech právě v Německu.²¹ V německém prostředí je využíván termín „museopedagogika“, od kterého se odvozuje sousloví „Museumspädagoge/in“ (muzejní pedagog). Ve

¹⁸PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995.

¹⁹JŮVA, V. *Dětské muzeum. edukační fenomén pro 21. století*. Brno : Paido. 2004. s. 163-169.

²⁰srov. tamtéž

HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998.s. 55.

²¹srov.HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. s. 55.

Francii se můžeme setkat s označením „educateur/éducatrice de musée“ (muzejní vychovatel). V Severní Americe je používán termín „museum educator“ (muzejní pedagog) a „museum teacher“ (muzejní učitel). V Německu, Rakousku a německy mluvící části Švýcarska název muzejní pedagog označuje jak vědní disciplínu, tak konkrétní edukační činnost v muzeu. „Výrazem muzejní pedagogika souhrnně označujeme aktivity, které cíleně využívají instituce muzea k přímým výchovně vzdělávacím činnostem“.²² Muzejní pedagogika je obecnou disciplínou. Zahrnuje teoretickou i metodologickou problematiku práce pro veřejnost. Muzejní pedagog je vnímán jako praktik i teoretik. Muzejní pedagog ve své práci využívá různých forem a metod, aby u muzejního publika dosáhl schopnosti kombinovat vizuální prožitek s různými asociacemi, s formami verbální a nonverbální komunikace a s tvůrčími aktivitami. Jedná se o poměrně rozsáhlé pracovní zaměření, které souvisí se značnými požadavky na kompetenci, přípravu ale také další vzdělání a osobnostní kvality. Diskuse o náplni práce, zaměření, funkci a přípravě muzejních pedagogů je stále živá. Činnost muzejních pedagogů ve Spojených státech amerických je zaměřena - narozdíl od Evropy - primárně na edukační cíle.²³

Studie *Thomase D. Nicholsona* (1962), která vychází především z požadavků amerických dětských muzeí je stále aktuální. Autor spojuje otázky profesního zaměření, přípravy i dalšího vzdělání muzejního pedagoga. Jako „formální“ podmínku v oblasti vzdělání autor uvádí absolvování blíže nespecifikované vysoké školy. K této podmínce pak přistupuje dalších sedm požadavků: „Uspokojivý tělesný vzhled, příjemný hlas a dobrá výslovnost, osobní šarm a vlídnost, vlastnosti osobnosti, které jsou vhodné pro práci s dětmi, znalosti o úkolech a cílech muzea, entuziasmus pro práci v muzeu, schopnost všeobecně srozumitelně interpretovat muzejní obsahy“.²⁴

²²srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998.s. 56.

²³ HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998.s. 56.

²⁴ JÚVA, V. *Dětské muzeum*. Edukační fenomén pro 21. století. Brno : Paido, 2004. s. 164.

V současnosti stále více muzeí připravuje místa pro muzejní pedagogy. Dosud však neexistuje žádný jednotný profesiogram muzejního pedagoga. Např. H. Lehrbachová uvádí, že „*pracovní pole muzejních pedagogů se rozprostírá většinou od práce s veřejností v nejširším smyslu pro určité muzeum až po osoby různého věku a vzdělání*“ (1980). Oblasti činnosti muzejního pedagoga jsou dále determinovány různými adresáty (tzn. cílovými skupinami) a také různými situacemi v edukačním procesu. Profese muzejního pedagoga je blízká povolání učitele, uměleckého pedagoga, kulturního pedagoga, pedagoga volného času a samozřejmě také odborného muzejního pracovníka.

Od muzejního pedagoga se očekává stálý tvůrčí kontakt se všemi základními oblastmi muzejní činnosti. Měl by mít „zažitou“ specializaci muzea (např. etnografie, historie, technika) a využívat vlastní iniciativu, flexibilitu a samostatnost k plnohodnotné interpretaci a zprostředkování expozice muzea návštěvníkům, kteří se stávají účastníky edukačního procesu. Probíhá zde pak participace návštěvníků, která je nedílnou součástí animace v muzeích a galeriích.²⁵

1.3 Vzdělávání v muzeu a vzdělání muzejních pedagogů

Muzeum je velmi zajímavé prostředí pro učení. Nabízí celé spektrum vzdělávacích příležitostí. Budoucnost vzdělávací funkce muzea souvisí s hledáním způsobů jak začlenit muzeum do vzdělávací soustavy. Především jde o to jak vytvořit nové strategie spolupráce mezi muzeem a školou. Velmi zajímavá publikace „Brána muzea otevřená“ shrnuje výsledky stejnojmenného programu nadace Open Society Fund Praha nejširší veřejnosti. Publikace zahrnuje výčet metodických center programu Brána muzea otevřená, která se zabývají vzdělávacími aktivitami muzeí. Publikace nemá sloužit pouze pracovníkům muzeí a pedagogům, ale také vysokoškolským studentům, profesním asociacím nebo kulturním a zájmovým zařízením.

²⁵srov. JÚVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. Brno : Paido, 2004. s. 165.

„Program Brána muzea otevřená Nadace Open Society Fund Praha se v letech 1997-2002 zaměřil na zkoumání možností jak rozšířit veřejné působení současných regionálních a městských muzeí. Jeho cílem bylo vytvořit model jejich fungování ve třech hlavních oblastech: rozvíjení vzdělávací funkce muzea, vytváření vztahu muzea a místního společenství a působení muzea v rámci občanské společnosti.“²⁶

Intenzivní pozornost vzdělání muzejních pedagogů se věnuje řadu let především v Německu a Spojených státech amerických. Německá koncepce vycházela v 60. a 70. letech z těsného sepětí s učitelským studiem. Od počátku 80. let bylo však toto pojetí kritizováno a připomínal se především severoamerický model, kde byl termín „museum-teacher“ odlišováno od „school-teacher“. Ze široké oblasti muzejně pedagogického profesiogramu vyplynul požadavek tzv. „zdvojené“ kvalifikace. Získaná zkušenost odpovídala jednak kompetencím v pedagogice a zároveň ve vědě odpovídající obsahu muzea, nebo v muzeologii. Za optimální se tedy považuje skloubení pedagogického, oborového a muzeologického aspektu.

Vzdělávání muzejních pedagogů se v Německu (analogicky i v některých dalších zemích) realizovalo formou vysokoškolského studia se zaměřením na muzejní pedagogiku, popř. kulturní pedagogiku, dále vysokoškolského studia sociální pedagogiky a pedagogiky volného času se specializací na kulturní pedagogiku (součástí německého pojetí kulturní pedagogiky je muzejní pedagogika), nástavbového studia muzejní pedagogiky a krátkodobé přípravy volunteerů a kurzů dalšího vzdělávání.²⁷

V České republice se teprve ve 2. pol. 90. let začal projevovat zvýšený zájem o muzeologii. Na nutnost vzdělání zaměstnanců muzea, popř. lektorů upozorňuje programový materiál Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v ČR na léta 2003-2008 (2003, s. 12). Setkáváme se s nedostatečným množstvím kvalifikovaných muzejních pedagogů. *O potřebě kvalitní přípravy na muzejně pedagogickou praxi se často hovoří i v diskusích mezi muzejními pracovníky.*

²⁶ *Brána muzea otevřená*. Dostupné na WWW : <<http://www.osf.cz/brana/resume.html>>

²⁷ JŮVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. s.172-175.

*Analogicky, jako např. v pedagogice volného času i zde mnohdy zaznívá požadavek na zřízení vysokoškolské přípravy v muzejní pedagogice, jež by vhodně spojovala aspekty muzeologické, pedagogické, psychologické, sociologické.*²⁸

Obsah muzejní pedagogiky je v našich podmínkách začleněn do studia muzeologie. Muzeologie se v České republice studuje na Masarykově univerzitě v Brně a na Slezské univerzitě v Opavě. Na filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně se v rámci muzeologie vyučuje předmět „Lektorské praktikum.“ Oddělení pedagogických věd nabízí studentům předmět muzejní pedagogika (Mgr. Lenka Mrázová – Krajíčková), dále probíhá muzejní praxe – cvičení (Ph.Dr. Miroslav Válka).²⁹ Otázkou je, zda do budoucna bude muzejní pedagogika skutečně vyčleněna jako samostatný obor, kde bude skloubeno odborné – teoretické zaměření s pedagogickou praxí.

²⁸ JŮVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. s. 174.

²⁹ Dostupné na WWW :< <http://www.phil.muni.cz/>>

2. Historie muzejní pedagogiky

Praktické aktivity probíhající v rámci muzea a zahrnující pedagogické prvky jsou pravděpodobně tak staré, jako muzeum samo. Muzejní pedagogika jako vědecká disciplína je však mnohem mladšího data. Její počátky souvisí s prvními teoretickými reflexemi edukační funkce muzea v 16. století.³⁰ Jako věda moderní spadá až do poslední třetiny minulého století. Souvisí se systematickým výzkumem, s publikováním teoretických, muzejně pedagogických textů, se zakotvením oboru muzejní pedagogika ve vědeckých ústavech a v terciálním vzdělávání.

2.1 Vznik muzejní pedagogiky

První muzejně pedagogické aktivity jsou připisovány počátkům německého muzejnictví v Mnichově. Z tohoto období je pro nás zajímavá postava osobního lékaře Albrechta V. Samuela Quiccheberga. Již v 16. století široce překročil pojetí muzea jako místa pouhého shromažďování sbírek. Viděl v této instituci významné vzdělávací centrum. Vnímal muzeum jako místo, ve kterém mají být zprostředkovány praktické poznatky a dovednosti. Jeho poznámky slouží dnes moderní muzejní pedagogice.

Nelze opomenout významnou postavu našich dějin J. A. Komenského. Ve svých myšlenkách označuje muzeum velmi krásným termínem „zahrada utěšené podívané“. Jedná se o úvahu začleněnou v jeho díle *Všeobecná porada o nápravě věcí lidských do části Panorthosia*, a to do komplexu nápravy celé společnosti. Komenský přesně vystihl, že *„ani nejnázornější kniha nemůže přiblížit všechny atributy zkoumané oblasti. Proto by bylo velmi užitečné předvádět žákům mnohé věci přímo, a to ve formě sbírkových exponátů.“*³¹

³⁰srov. JŮVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. s. 101.

³¹JŮVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. s. 101.

V 18. století se muzejní pedagogika formuje souběžně se vznikem světových muzeí. Do konce 19. století šlo však spíše jen o ojedinělé muzejně pedagogické působení. Jednou ze zakladatelských postav novodobé muzejní pedagogiky byl Emil Adolf Rossmäßler (1806-1867). Čerpal ze své pedagogické zkušenosti z působení na lesnické akademii v Tharandtu. Opustil však místo profesora a stal se lidovým učitelem přírodopisu. Na svých putovních přednáškách využíval tzv. demonstrační tabule. Tato činnost se tak stala určitým vzorem putovního muzea. Jeho působení v Lipsku vedlo k založení Přírodovědného národního muzea. Zaujal stanovisko pro dělení sbírek na populární a studijní. Stal se jedním ze zakladatelů demokratické, muzejně pedagogické tradice.

Další významnou postavou se stal Alfred Lichtwark (1852-1914). Dostalo se mu odborného muzejního vzdělání v Německém řemeslném muzeu v Berlíně. Zpočátku se zde konaly praktické kurzy v řemeslných technikách. Z Lichtwarkovy iniciativy se začalo v Berlínských a mnichovských muzeích se zpřístupňováním s prohlídkami a přednáškovými cykly pod pedagogickým vedením. Lichtwark vnímá muzeum především jako místo vzdělání. Pozornost věnuje nejmladšímu publiku. Zaměřuje se na podněcování vlastní tvořivosti dětí.³²

V historii muzejní pedagogiky v našich zemích je důležitým mezníkem vznik muzejních spolků v 60. letech 19. století. U vzniku muzejních a vlastivědných spolků stála především obrozenecká inteligence (učitelé, lékaři) a zámožní vzdělání měšťané. V posledním desetiletí 19. století po Čechách, Moravě, Slezsku vznikly stovky lokálních muzeí, která byla těmito spolky zřizována. Podnětem k zakládání veřejných muzeí byla celonárodní příprava „Národopisné výstavy československé“ v Praze r. 1895 a s tím spojené hnutí za vytváření místních vlastivědných sbírek. Lidé si více uvědomovali význam muzeí a souvislost s vlastní tradicí a místním životem. Uvědomovali si vlastní minulost a činnost svých předků v konfrontaci se současností a vlastním životem.³³

³² JŮVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. s. 102.

³³ BRABCOVÁ, A. BRABCOVÁ, A. *Brána muzea otevřená. Průvodce na cestě muzea k lidem lidí do muzea*. Náchod : Juko, 2002. s. 187.

Nejen v oblasti americké pedagogiky přinesl důležité impulzy John Dewey (1859-1952). V problematice muzejní pedagogiky je výchozí jeho myšlenka zřídit v centru školy muzeum. John Dewey viděl v muzeu jakousi „akumulovanou zkušenost celého lidstva“.

V průběhu 1. pol. 20. století opadá rozsah edukačního úsilí muzeí. Ve vznikajících totalitních státech se transformuje v nástroj ideologické propagandy. Přesto je pro nás zajímavý rok 1934, kdy K. H. Jacob Friesen použil poprvé ve své stati *Kulturně historická muzea a škola (Kulturgeschichtliche museen und die Schule)* v časopise *Museumskunde* pojmu muzejní pedagogika pro označení „zvláštní pedagogiky v muzeu“. Problematikou spolupráce muzea se školou se zabýval Adolf Reichwein (1898-1944), který mimo jiné prohloubil chápání muzea jako místa učení a vzdělávání. Působil jako vedoucí oddělení *Škola a muzeum (Schule und Museum)*, které bylo speciálně pro něj zřízeno v Muzeu německého národopisu v Berlíně. Je jedním z prvních, kdo začal systematicky používat pojem muzejní pedagogika.

2.2 Muzejní pedagogika ve druhé polovině 20. století

V 60. letech minulého století se začal rozvoj muzejní pedagogiky ubírat novým směrem. Masové rozšiřování televize jako finančně nenáročné zábavy způsobilo oslabení zájmu o vzdělávání v muzeu i odklon od tradičních kulturních zařízení. Dochází proto k rozsáhlému otevírání bran muzeí školám, což vyrovnává deficit v návštěvnosti. Zvláště ve velkých světových muzeích se začaly připravovat programy pro žáky škol i volnočasové aktivity pro děti.³⁴ V listopadu r 1946 byla v Paříži založena *Mezinárodní muzejní rada ICOM (International Council of Museums)*, k jejímž základním cílům od počátku patřilo naplňování programů *UNESCO* v oblasti vývoje muzeí, muzeologie i muzejní pedagogiky. Rozvoj muzejní pedagogiky podstatně ovlivnily, a to z hlediska možností odborných

³⁴srov. JÚVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. s. 104 -105.

*diskusí i bohatou ediční činností, také další profesní, pracovní a odborné asociace (např. Britská interaktivní skupina BIG – The British Interaktive Group, německý Spolkový svaz muzejní pedagogiky – Bundesverbandt Museumspädagogik nebo britská Skupina pro edukaci v muzeích GEM – Group for Edukation in Museum).*³⁵

Ve Spolkové republice Německo bylo nejaktivnější zemí Bavorsko. Zasloužil se o to mnichovský školní rada Anton Fingerle. V r.1946 podnikl cestu do USA, kde sledoval aktivity amerických dětských muzeí. Na přelomu 60. a 70. let sílí v mezinárodním měřítku diskuze, která se mimo jiné týkala vztahu „muzeum – veřejnost“. Dospělo se k závěru, že muzeum musí rozvíjet jako aktivní představitel nabídky informací i „pedagogické vedení“. Pracovní skupiny a odborné semináře působící v rámci UNESCO, ICOM se zabývaly rozvojem nových možností prezentace muzejních objektů. Muzeum se otevírá celé společnosti. Jeho edukační a výzkumné úkoly se rozšiřují ve smyslu permanentního vzdělávání. (akce „děti v muzeu“, vzdělávání dospělých v muzeu, zřizování dětských muzeí, spolupráce se školami, sociologické výzkumy návštěvnosti muzeí).³⁶

K rozvoji muzejně pedagogické teorie a praxe výrazně přispěl vznik muzejně pedagogických pracovišť. Významné muzejně pedagogické centrum funguje v Mohuči od r. 1976. Tzv. Mohučský model muzejní pedagogiky navazoval na úsilí o prohloubení spolupráce muzeí se školami. Rysy novější pedagogické instituce ilustruje celostátní švýcarská muzejně pedagogická společnost (IG Museumspädagogik Schweiz). Vznikla v roce 1988 z iniciativy samostatných muzejně pedagogických center (Basilej, Curych, Ženeva. Zabývá se profesionalizací muzejně pedagogických aktivit. Prolínají se zde muzejně pedagogické tendence německé, francouzské, italské. Zanedbatelný však není ani vliv USA.³⁷

U nás se významem a edukační funkcí muzea v 70. letech minulého století zabýval Josef Beneš. Základem jeho práce bylo ujasnění pozice muzeí v soustavě

³⁵srov. JÚVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro21. století.* s.104 -105.

³⁶tamtéž

³⁷srov. JÚVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro21. století.* s.104 – 105.

mimoškolní výchovy a vzdělávání. Zdůrazňoval nejen vzdělávací potenciál v edukačních možnostech muzea, ale kladl důraz především na výchovné působení. Naznačené teoretické požadavky však byly v praxi často zastíněny ideologickou propagandou. Podobná situace byla pro oblast muzejnictví typická i v dalších socialistických státech. „*Koncepce muzejních expozic se budovaly v duchu marxismu-leninismu a historického materialismu a muzea se chápala především jako místa socialistického vzdělávání a výchovy.*“³⁸

Muzejní pedagogika se jako specifická vědní disciplína formovala v posledních dekadách minulého století. Rozvíjela se prostřednictvím systematického společensky organizovaného muzejně pedagogického vědeckého výzkumu, i v podobě publikovaných vědeckých textů (zprávy z praxe, historické i systematické statě, diplomové práce a vědecké disertace, samostatné odborné časopisy,...). „*Muzejní pedagogika respektovala svébytnost muzea jako originální kulturní instituce, kterou nemůže degradovat na fádni a „zeškolštělé“ vzdělávací centrum.*“³⁹

Na konci 20. století je problematika muzejní pedagogiky pojímána velmi široce. Předmětem zájmu je komunikace, přiblížení obsahu muzejní expozice návštěvníkovi, ale současně participace v podstatě na všech základních muzejních funkcích (např. obsah expozice je determinován zájmy dětí). Příkladem uvedeného požadavku je koncepce severoamerických dětských muzeí.

Rozvoj muzejní pedagogiky vyústil na konci 20. století v odborné literatuře do jejího dalšího specifického dělení. Objevují se příspěvky k historii muzejně pedagogické praxe a teorie a ke komparativní muzejní pedagogice (např. srovnávání koncepcí dětských muzeí v různých státech). Na konci 20. století se také objevují rozsáhlé empirické, muzejně pedagogické výzkumy.⁴⁰

³⁸ JŮVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století.* s. 106.

³⁹ tamtéž. s. 107.

⁴⁰ srov. tamtéž. s. 107.

2.3 Muzejní pedagogika v současnosti

V současnosti je pole muzejně pedagogického výzkumu pojímáno jako výrazně multidisciplinární. Nenáleží jen do zájmové oblasti pedagogiky a muzeologie, ale také sociologie a psychologie, teorie informací, teorie komunikace. Sociologie provádí především významné výzkumy muzejní návštěvnosti a psychologie přináší teoretická východiska muzejní percepce, verbální a nonverbální komunikace se zabývá především procesy učení v muzeu.

Řada současných muzejně pedagogických koncepcí vychází z pojmu komunikace. Komunikace v muzeu je dána možnostmi situací. Muzejní pedagogika jako moderní interdisciplinární věda vychází především z podnětů pedagogiky a muzeologie za současného respektování psychologických, sociologických, komunikačních a jiných aspektů. To vše souvisí s připraveností všech účastníků (muzejního pedagoga, lektora, návštěvníků).⁴¹

V centru pozornosti muzejní pedagogiky z praktického hlediska stojí specifické edukační procesy. Jedná se o činnosti, ... „*při nichž dochází k učení na straně nějakého subjektu (což jsou v našem případě návštěvníci muzea), jemuž je zprostředkován nějakým jiným subjektem přímo, nebo zprostředkovaně (textem, názornou ukázkou, expozicí, technickým zařízením) určitý druh informace.*“⁴²

V roce 1997 -2002 u nás proběhl *program Brána muzea otevřená*. „*Jeho prioritou bylo vytvoření systémových základů spolupráce mezi muzeem a školou v oblasti výchovy uměním, mimoškolní výuky historie a objektového a komunitního učení.*“⁴³ Následně byla vydána publikace pod stejnojmenným názvem, která zpřístupňuje výsledky projektu. Program Brána muzea otevřená byl pětiletým projektem nadace Open Society Fund.⁴⁴ Nadace OSF Praha měla možnost podporovat vznik nových neziskových organizací a poskytovat vybraným programům a organizacím institucionální podporu. Další organizace

⁴¹ JŮVA, V. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. s. 111.

⁴² PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. s. 65.

⁴³ Brána muzea otevřená. In *Česká škola* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/AR.asp?ARI=10588&CAI%2125>>

⁴⁴ Brána muzea otevřená : *Průvodce na cestě k lidem a lidí do muzea...* Resumé [online]. Dostupné na WWW: <<http://osf.cz/brana/resume.html>>

měly možnost obdržet nadační příspěvek na realizaci svých projektových aktivit. Mohly tak vybudovat potřebné zázemí pro svoji činnost a poskytnout záruku pro další možné dárce.⁴⁵ Nadace byla založena roku 1992. Od svého působení u nás je významnou nezávislou organizací, která reaguje na aktuální potřeby ve společnosti. Je ochotna přijmout zdravou míru rizika při podpoře projektů. Přináší inovativní metody. Systematicky podporuje mezinárodní spolupráci.⁴⁶

Pracovní pole muzejního pedagoga je velmi široké. Jedno ze zajímavých vymezení pochází z r. 2003. Informace najdeme na webových stránkách švýcarského profesního svazu pro edukaci a zprostředkování v muzeu „Mediamus“⁴⁷ Profese v této oblasti muzejní pedagogiky se zde doslovně překládá jako „zprostředkovatel kultury v muzeu“. Muzejní pedagog přibližuje potencionálnímu publiku určitá témata. Vykonává a organizuje různé aktivity (workshopy, přednášky, divadelní představení, koncerty, slavnosti).

V současnosti je do konkrétní oblasti práce muzejního pedagoga zařazeno i plánování a příprava rozpočtu, koordinace a dokumentace muzejně pedagogických programů. Pedagog je pověřen zpracováním didaktických podkladů pro různé varianty programu. Pokud by pedagog ze závažného důvodu nemohl být přítomen, didaktický podklad by měl být dostatečně srozumitelný pro pověřeného náhradního pracovníka. Důležité je také budování informační sítě pro různé cílové skupiny. Úkolem muzea je podporovat vedení a vzdělání muzejních pedagogů a dalších pracovníků muzea, kteří pracují na prezentačních aktivitách instituce. Všechny muzejní pedagogické aktivity by měly být následně hodnoceny.

⁴⁵ pozn. Nadace Open Society Fund. Dostupné na WWW: <<http://osf.cz/cz/o-nadaci/>>

⁴⁶ pozn. Nadace Open Society Fund. Dostupné na WWW: <<http://osf.cz/cz/o-nadaci/>>

⁴⁷ pozn. Mediamus. Dostupné na WWW:

<http://www.Mediamus.ch/de/angeboteuangebot_de.php?agbid=198>

3. Muzeum v pedagogice volného času

Muzeum působí na rozvoj osobnosti jedince především prostřednictvím volného času. V dnešní době je již běžným standardem, že muzeum nabízí ve své rozmanitosti i prostor pro krátkodobé tématické výstavy, vzdělávací a motivační programy, koncerty a přednášky, víkendové a zážitkové akce. Zaměstnanci muzeí pracující jako muzejní lektoři (muzejní pedagogové, animátoři) se podílejí na zprostředkování aktivit organizovaných muzeem určených pro široké spektrum zájemců, nejčastěji dětí a mládeže, a nabízí tak netradiční alternativu využití volného času k rozvoji kreativity, vzdělání a zájmů.

3.1 Muzeum jako místo setkání

„Mezinárodní rada muzeí ICOM ve svém Profesionálním etickém kodexu muzeí z r. 1986 (inovovaná verze z roku 2001), definuje muzeum následovně: „Muzeum je stálá nevýdělečná instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, která získává, uchovává, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení“⁴⁸

Muzeum se prezentuje jako instituce nejen pro vzdělání, ale také výchovu k, a nyní je možné doplňovat, dohadovat se, zdali jen k „úctě“ těch co tu byli před námi, k architektuře, či kultuře, nebo má působit prostřednictvím volného času v oblasti edukačního procesu. Dnešní muzeum také přináší možnost prožitku. Neklade si za cíl hledět na nás skrz skleněné vitríny s předměty, jež jsou oddělené od našeho světa, zakonzervované a nedotknutelné, ale dává nám možnost tvořit, přemýšlet, smyslově vnímat, prožívat... Pokud muzeum funguje jako živá, stále se rozvíjející instituce, která počítá s muzejní animací jako stěžejním místem v edukačním procesu v rámci kultury, je možné na jeho aktivní činnost aplikovat základní výchovné funkce v pedagogice volného času. To, že muzeum je určeno pro volný čas a jeho smysluplné využití, vyplývá z výše uvedené definice, ale

⁴⁸ JŮVA, V. *Dětské muzeum : Edukační fenomén pro 21. století*, Brno : Paido, 2004, s. 19-24.

především z všeobecné zkušenosti. Každé muzeum se potýká s problémem, jak nalézt vyváženou úlohu mezi svými dvěma základními úkoly – budováním sbírky a následným prezentováním veřejnosti. Každé muzeum věnuje podstatnou část své aktivity práci s veřejností. *„Za ideální rozvržení aktivity a financí je dnes považováno, když muzeum věnuje 40% energie sbírkám, 40% jejich prezentaci a 20% provoznímu zázemí. Jako souhrnný názor ze současné zahraniční literatury uvedl tuto skutečnost na sympoziu Brána muzea otevřená, které v listopadu 1996 pořádala v Praze nadace Open Society Fund Pavel Holman z filosofické fakulty MU v Brně.“*⁴⁹

V odborné literatuře se uvádí základní rozpor. Na povrch vystupuje otázka, zda je muzeum „templum, nebo forum.“ muzeum není jen chrámem, ve kterém jsou soustředěny skvělé hodnoty lidské tvořivosti, ale je především otevřeným komunikačním centrem. Jeho hlavním posláním je umožnit přístup k informacím a zprostředkovávat shromážděné hodnoty.⁵⁰

⁴⁹srov.HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. s.187.

⁵⁰srov. tamtéž

3.2 Základní funkce muzea v pedagogice volného času

Pokud muzeum funguje jako živá, stále se rozvíjející instituce, která počítá s muzejní animací, je možné na jeho aktivní činnost aplikovat základní výchovné funkce v pedagogice volného času.⁵¹

Psychologická funkce muzea: Muzeum poskytuje člověku uvolnění od starostí všedního dne. Zábava je nedílnou součástí doprovodných akcí při krátkodobých výstavách, nebo programech pro školy. Zábavná může být i běžná prohlídka exponátů s doprovodem průvodce – animátora, který je ochoten se dále vzdělávat a připravovat. Muzeum působí na duchovní složku člověka. Působí na nás svým prostředím, výpovědí expozic, lidmi, kteří zde pracují.

Muzeum a funkce sociální: Muzeum může pozitivně přispět k procesu socializace. Symbolická příslušnost, vyjadřující vztah ke skupině, regionu, zemi, může být prostřednictvím expozic a tematických výstav připomenuta, osvětlena.

Funkce terapeutická: Souvisí s psychologickou i sociální. Muzeum je často navštěvováno i lidmi s různým postižením, ať už tělesným, nebo mentálním. Záleží na schopnosti muzea a pracovníků, jak k těmto návštěvníkům přistupují a jakým způsobem jim předkládají obsah toho, co muzejní instalace sděluje. Sama jsem měla možnost provázet osoby s postižením expozicemi muzea. Setkávala jsem se ve většině případů s kladným ohlasem.

Ekonomická funkce: Lidé muzeum navštěvovali, navštěvují, a bude-li se muzejní animace do budoucna uplatňovat, můžeme předpokládat, že muzeum pravděpodobně bude navštěvováno se zájmem i nadále. To je spojeno s výdaji účastníků - návštěvníků vynaložené na tento způsob trávení volného času – muzeum má pak možnost se nadále rozvíjet a podporovat muzejní animaci. Pokládám si otázku, je-li možné, aby muzeum mělo vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti... Patrně ano, a to právě tehdy, je-li muzeum využíváno jako prostředí pro mimoškolní výuku a funguje-li muzejní pedagogika (např. formou Dějepisného soutěžení), jakási forma zkoušení, ale ne před tabulí, nebo

⁵¹srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha : Portál, 2004. s. 14-15.

tematických výstav). „*Funkce a možnosti volného času komplexně (a v některých směrech obdobně)* vymezil německý pedagog volného času Horst W. Opaschowski.“⁵² Pokusím se nyní konkretizovat tyto základní funkce výchovy ve volném čase v rámci muzejní animace.

Rekreace: Muzeum přináší zotavení a uvolnění. To již bylo přiblíženo v předchozích bodech (funkce psychologická, terapeutická). Pomáhá nám oprostít se od všedních myšlenek, motivuje nás k odpočinkové tvůrčí činnosti, klade otázky, motivuje nás k úvahám, slouží k odpočinku, navozuje příjemnou atmosféru.

U atmosféry bych se v rámci této problematiky ráda pozastavila. Velice záleží na prostorovém vybavení a instalaci, ať už se jedná o stálou muzejní instalaci, nebo krátkodobou výstavu. Měla jsem, možnost se podílet na muzejní, nebo galerijní instalaci. Samozřejmě jako pomocný pracovník – nikoliv jako grafik. Rozhodující slovo mívají většinou výtvarníci a kurátoři, dále pak grafici. Je velice těžké celý obsah výstavy přizpůsobit prostředí, někdy je možné dokonce i prostředí upravit. Vždy se dbá na výsledný efekt – příjemné sjednocení architektonických prvků, prostorového vybavení a exponátů samotných. Toto je téma hodné rozpracování mnohem širšího. Zmiňuji ho jen v souvislosti s rekreací a duševní hygienou... O prostorové vybavení se také zajímám z toho důvodu, že jsem vystudovala střední uměleckou školu grafickou a téma design bylo mým denním chlebem.

Kompenzace: Možnost odstranění zklamání a frustrací. Nechci být idealistou a vyjmenovávat, kterak je možné v muzeu odstranit četná zklamání a frustrace, ale nezastírám z vlastní zkušenosti, že i to je možné, nabízí-li muzeum spoluúčast na činnostech, jako je např. příprava „Muzejní noci“ nebo jakékoliv galerijní animace...

Výchova a další vzdělávání : O možnostech jak se „netradičně vzdělávat“ už bylo pojednáno výše. Jak je to s výchovou? O sociálním učení je možné se bavit např. v souvislosti s poznáváním regionu, minulosti, ale i současnosti. Muzeum nás nemusí poučovat jen o vykopávkách, má možnost nás informovat o prostředí,

⁵²srov.HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha : Portál, 2004. s. 14-15.

ve kterém žijeme, kultuře bydlení, přírodních podmínkách, měnícím se životním prostředí, o nás samých...

Učení o svobodě a ve svobodě – další zajímavý pojem. Svoboda nebyla pro občany naší země v minulosti vždy samozřejmostí (*jaká byla minulost, jak vypadá současnost*). Lze využívat tematických výstav ve vlastivědné oblasti... Muzeum člověku nic nevnucuje, pouze nabízí...

Kontemplace: Nechci, aby moje úvahy vyznívaly jakkoliv skepticky, ale konkrétně nevím, co přiřadit k hledání smyslu života. Jiné je to s duchovní výstavbou. Pokud člověk cíleně do muzea přichází a je pro něj připravena nějaká „povedená animace“, odnáší si duchovní zážitek. Je tomu i tak, navštíví-li galerii. Úplně nejtypičtějším příkladem duchovního zážitku je návštěva expozice třebečských betlémů o Vánocích.

Komunikace: Komunikace probíhá mezi návštěvníkem a animátorem – průvodcem, mezi návštěvníky navzájem a také pochopitelně v určitém slova smyslu mezi návštěvníkem a vystaveným exponátem.

Participace: Podílení se, účast na muzejní animaci. Muzeum nabízí dobrovolníkům a přátelům muzea možnost podílet se na akcích, jako je např. „Muzejní noc“, Dějepisné soutěžení. Vítězné družstvo „Dějepisného soutěžení“ má také čestné právo podílet se na přípravě dalšího ročníku soutěže.

Integrace: Integrace úzce souvisí se socializací. Jedinec se může prostřednictvím muzea seznámit s prostředím, ve kterém žije a vrůstá do společenského organismu.

Enkultura: Muzeum podmiňuje kulturní rozvoj člověka. Člověk má možnost se na základě předložené nabídky - činnosti kulturně vyjádřit, popřípadě využít předchozí zkušenosti (asociace, myšlenky). Sociální prevence a výchova, která je zahrnutá ve výčtu funkcí v českých oficiálních dokumentech souvisí s mimoškolní a zážitkovou pedagogikou.

Jako autor této práce bych ještě do výčtu funkcí výchovy ve volném čase zařadila funkci **motivační**. Pokud se muzeum vyvíjí a uplatňuje muzejní, nebo galerijní animaci, je ochotné připravit programy pro školy a akce založené na

pedagogice zážitku, pak splňuje důležitou motivační funkci. Rozšiřuje obzor možností trávení volného času, zve k další účasti, nabízí možnost spolupráce.

Mám-li uvést konkrétní příklad: Muzeum připravilo přírodovědnou výstavu pro děti základních škol. Součástí výstavy je poznávání rostlin podle vzhledu, popř. vůní. Výstava je velice dobře uspořádána – doplněna o lidové pranostiky, přísloví a rčení, které děti mají za úkol skládat pomocí předtištěných kartiček, na kterých jsou uvedena jednotlivá slova. Výstava je doplněna o motivy rostlin na lidových krojích a je objasněna barevná symbolika květin. Učitelé a vychovatelé spolupracují s dětmi a komunikují s animátorem. Děti tvoří a mají na vše dostatek času. Mohou se bavit mezi sebou, s vychovatelem, nebo učitelem. Mohou klást dotazy animátorům. Výstava je považována za zdařilou – nastává příznivý ohlas. Muzeum navrhuje škole, družině, možnost informovat se o výstavách a akcích pořádaným muzeem. Škola nabízí muzeu podílení se a spolupráci – participace mezi muzeem a školou...

4. Muzeum Vysočiny Třebíč - příprava a realizace projektů

Praxe v Muzeu Vysočiny v Třebíči mi přinesla možnost realizovat se jako muzejní lektor, nebo chcete-li animátor. Měla jsem možnost vyzkoušet si přípravu programu, který byl tematicky zaměřen na Velikonoce – průběh příprav na tyto svátky v životě našich předků, slavení Velikonoc a lidové zvyky. Program byl určen pro děti mateřských a základních škol. V praktické části své práce se zabývám charakteristikou konkrétního muzejního programu, který byl realizován v Muzeu Vysočiny v Třebíči. Programu jsem se aktivně zúčastnila. V době nepřítomnosti muzejní lektorky mi byla svěřena celková realizace programu. Použila jsem vlastní fantazie a tvořivosti k přehodnocení a drobným změnám v koncepci programu. Vyjadřuji se k vlastnímu pojetí a zdůvodňuji změny v uspořádání koncepce. Hlavní náplní mé práce v muzeu byl podíl na přípravě již pátého ročníku tzv. “Dějepravného soutěžení”. Jedná se o dějepisnou soutěž pro žáky osmých a devátých tříd. Tematicky byla zaměřena na období první republiky v kontextu s celosvětovým děním. Zabývám se metodickou přípravou programu. Jelikož jsem působila jako lektor v průběhu Dějepravného soutěžení, přikládám i malý výstup z programu formou reportáže z jednoho “tradičně netradičního dne v muzeu.”(viz. Příloha č., str.). Díky reflexi z rozhovorů s hlavními lektory a pracovníky muzea uvádím i výstup muzejní akce s hodnocením.

4.1 Velikonoční program pro děti

Jedná se o mimoškolní vzdělávací program. Program byl zaměřen na význam Velikonoc jako lidového, ale také církevního svátku. Program zahrnoval prezentaci lidových zvyků (povídání o Velikonocích), ale také praktickou ukázkou (příprava na Velikonoce, vítání jara). Program byl určen pro děti mateřských a základních škol. Obsah programu tvoří prezentace lidových

zvyků zaměřená na období před Velikonocemi (Masopust, postní období, neděle v postní době, zvyky, pranostiky, vítání jara, příprava na Velikonoce) a průběh a slavení Velikonoc (Velikonoce z křesťanského hlediska, současné Velikonoce). Program je provázen praktickými ukázkami lidových zvyků, do kterých se zapojují děti, které program navštěvují – vynášení Morany, přinášení Jara, velikonoční hrkání. Děti se programu aktivně účastní, jsou jim kladeny otázky týkající se tématu. Pro tvorbu prezentace čerpala autorka převážně z knihy Velikonoce od Pavla Toufara (Třebíč, Akcent, 2001).⁵³ Uvedená literatura je ucelenou publikací o lidových zvyklostech, křesťanském duchu a pojetí Velikonoc. Autor se mimo jiné také zabývá klasickou velikonoční kuchyní a technikami zdobení kraslic.

Velikonoční program probíhá v prostorách tzv. „sedlárný třebíčského zámku.“ Místnost je dostatečně velká pro realizaci pohybových aktivit. Je vyzdobena tradičními velikonočními motivy a výrobky s velikonoční tematikou, které si děti mohou prohlédnout. Délka programu je 45 minut a kapacitně je určen maximálně pro 30 žáků. Cílem programu je seznámení dětí s tradicemi, z nichž mnohé byly zapomenuty a naopak připomenutí těch, které se udržely dodnes. Dále program osvětluje souvislosti s tradicemi, jež se promítají do současného pojetí Velikonoc. Jsou také připomínány Velikonoce z pohledu křesťanství, tedy jejich duchovní význam. Velikonoční program se koná v prostorách muzea. Jedná se tedy o jakousi formu spolupráce mezi školou a muzeem jako výchovně vzdělávací institucí. Tato spolupráce se prohlubuje nabídkou kvalitně připravených programů s doprovodnými expozicemi a poskytováním informací o programech. Škola naopak může poskytovat zpětnou vazbu muzeu – návštěvnost programů, poptávka, atd. Velikonoční program je místem setkání muzejního pedagoga, dítěte a školního pedagoga na půdě muzea, které nabízí mimoškolní tematicky zaměřenou aktivitu zpracovanou sice odborně, ale přitažlivou zaměřením na to, co se ve škole probírá jen formou dat, pojmů nebo stručných informací. Děti jsou

⁵³ TOUFAR, P. Velikonoce. Třebíč : Akcent, 2001.

vedeny k samostatnému přemýšlení o minulosti a současnosti, o tom, jak např. Velikonoce prožívají dnes v rámci své rodiny.

4.2 Vlastní pojetí muzejního programu pro děti

Ve chvíli, kdy mi byla nabídnuta činnost lektora „Velikonočního programu“, uvažovala jsem nad vlastní koncepcí. Program byl kvalitně připraven ale cítila jsem potřebu vnést do programu svoji kreativitu. Navíc bylo patrné, že název “Velikonoce” neodpovídá plně obsahu programu. Do programu bylo zařazeno i povídání o Masopustu a následně o postním období, jako době přípravy na slavení Velikonoc. Byla mi dána volnost ve způsobu interpretace s tím požadavkem, že by bylo dobré zachovat obsah původního programu. Samozřejmě jsem souhlasila. Předkládám koncepci upraveného programu.

koncepce

- původní název – Velikonoce
- přepracovaná verze - **Od Masopustu k pomlázce**

Obsah programu:

Úvod

- Přichází k nám jaro
- Velikonoce jako svátky jara

Hlavní obsah programu

- Masopust, aneb veselice před postem
- Půst a zvyky při postních nedělích
- Vítání jara
- Velikonoční týden a zvyky našich předků
- Naše Velikonoce, naše zvyky

Závěr programu

- o Zajíček na památku z Velikonočního programu (výrobek z papíru)

Velikonoce jako tradiční svátky se transformují v čase. Mění se potřeby naší doby, mění se zvyky společnosti. Muzejní program nabízí dětem i pedagogům mateřských a základních škol možnost seznámit se s Velikonocemi jako tradičními svátky z pohledu lidí, kteří zde žili před námi. Program je doplněn mnoha zajímavostmi, které vypovídají o zvycích, které jsou dávno zapomenuty, ale zůstávají v duchu základem pro naše současné Velikonoce. Velikonoce jsou dětem předloženy jako barvitě svátky plné tajemna i veselí. Důraz je kladen na vyzdvižení informací, které mají souvislost s dnešním pojetím Velikonoc. Během programu by se měla rozvíjet interakce mezi lektorem a dětmi, lektorem a pedagogem a následně dětmi a pedagogem. Muzeum přichází se stále novou nabídkou zprostředkování tematických programů. Pokud je program zpracován kvalitně, popř. s několika variantami určenými pro různé věkové skupiny dětí, očekává se další zájem škol, nebo dlouhodobá spolupráce mezi muzeem a školou v oblasti mimoškolního vyučování. Zpětná vazba od učitelů škol (např. forma dotazníku) se stává podnětem pro další zpracování programů.

4.3 Dějepravné soutěžení

V letošním roce připravilo Muzeum Vysočiny Třebíč pro žáky 8. a 9. tříd základních škol již pátý ročník Dějepravného soutěžení. Z mnoha navrhovaných možností bylo nakonec vybráno období první republiky s názvem „**Kde domov můj? – Aneb české země v době první republiky (1918 - 1938)**“. Soutěž je každoročně připravována pracovníky muzea společně s dobrovolníky. Nejedná se o nějaké zkoušení ze znalostí dějepisu. Jde tu především o prožitek z přiblížení dobové atmosféry. Na jednotlivých soutěžních stanovištích jsou připraveni lektoři v dobových kostýmech

s rekvizitami. Pomocí aktivizujících doprovodných scének uvádějí soutěžící do problematiky, které se stanoviště týká. Soutěžící jsou odkázáni na vlastní přípravu, týmovou práci, pozornost, vnímavost a spojování souvislostí. Mnohá stanoviště jsou doplněna o praktické a dovednostní úkoly. Soutěžící mají možnost zapojit se do děje, vžít se do problémů, které řešili naši předkové. Jen na soutěžních družstvech záleží, jak budou pracovat a řešit úkoly. Jednotícím prvkem soutěžních družstev jsou buď kompletní kostýmy, nebo doplňky kostýmů, záleží na fantazii.

Jednotící prvek je součástí hodnocení. Kapacita soutěže je 25 družstev, jednotlivá družstva jsou 4 – 6 členná. Letošní soutěž obsahuje 21 tematických stanovišť. Na každé stanoviště je vyhrazeno 8 minut (viz. Příloha I.). Hodnotí se kvalita zodpovězených otázek, postupy a efektivita řešení. Na každém stanovišti je možné získat nejvíce 10 bodů. Hlavními organizátory soutěže jsou Mgr. Jaroslav Bašta a Ing. Michal Zábrš, pracovníci muzea. Projekt byl přihlášen do dotačního programu města Třebíče "Grantový systém Zdravé město pro rok 2008".⁵⁴

4.4 Reportáž - Jeden „tradičně netradiční“ den v muzeu

Město Třebíč se probouzí do kalného deštivého rána. Je 7. dubna 2008, a na třebíčském zámku, ve kterém sídlí Muzeum Vysočiny je od časných ranních hodin živo. Vrcholí přípravy na pátý ročník "dějepravy", jak místní zaměstnanci pracovně nazývají oblíbené „**Dějepravné soutěžení**“. Téměř každý zaměstnanec se dnes obleče do kostýmu z období 20. a 30. let, aby ztvárnil známou, či neznámou, ale především historickou postavu, se kterou se setkají žáci osmých a devátých tříd na jednotlivých stanovištích, rozmístěných po celém areálu zámku. Nejvíce práce v tuto chvíli mají hlavní organizátoři

⁵⁴ pozn. dostupné na WWW: <<http://www.zamek-trebic.cz/>>

– Michal Zábřeh a Jaroslav Bašta. Kontrolují, zda se dostavili všichni lektoři, kteří přislíbili účast, jestli mají vše potřebné (rekvizity, kostýmy). Ke každému stanovišti je třeba umístit orientační cedulku a připravit na recepci vše potřebné pro soutěžící družstva, která se co nevidět přijdou zapsat. Lektoři se zvolna rozmísťují po stanovištích. Probíhají drobné úpravy kostýmů a poslední zkoušky mluvených textů a doprovodných scének. (viz. Příloha II) Navštěvují kanceláře svých muzejních kolegů a řešíme podrobnosti soutěže. Vedlejší kancelář se proměnila v kadeřnický salon. Dámy si nechávají odborně spínat vlasy a upravovat kloboučky. Vypadají nádherně a předbívají se u jediného zrcadla, které je umístěno v archívu. Uvazuji si zástěru na širokou sukni a „dolaďuji“ v duchu svoji roli posluhovačky Marie, která kromě vraždy továrníka Málka, jak se v průběhu soutěže ukáže, vyčetla z karet i velkou hospodářskou krizi. Jako zástupce týmu stanoviště, které nese název „Z blaha do bláta“ (viz. Příloha II) a představuje život po r. 1929, se odebírá pro papír s názvy jednotlivých soutěžních družstev, který je určen pro evidenci a zápis bodů. Na chodbě potkávám policejního inspektora Mejzlíka, který přede mnou smeká pracně vyrobenou papírovou buřinku. Kolem mě proběhne hlouček dětí v „námořnických“ šatech. Dámy na recepci již zapisují poslední příchozí družstva. Spěchám tedy, abych se včas vrátila na stanoviště. Strážmistr Motyčka upravuje na rameni dřevěnou repliku flinty a z etnografické expozice na mě letmo zamává šofér Kolomazník, který dnes bohužel vystupuje bez automobilu, zato však v slušivé čapce, dlouhé bílé šále. Na chodbě mě letmým úsměvem zdraví tajemný muž v klobouku... Že by sám

Al Capone?

Soutěž je zahájena. Letos je zapsáno 21 družstev. Pro soutěžící je v areálu zámku připraveno 20 stanovišť (viz. Příloha III.). Žáci obdrží mapku a seznam s názvy stanovišť. Záleží na nich v jakém pořadí stanoviště navštíví. Čeká je tříhodinové klání, ve kterém předvedou své znalosti a dovednosti. V letošním „Dějpravném soutěžení“ se mohli soutěžící seznámit s nešťastným osudem paní továrníkové, které se důsledkem Krachu na Newyorské burze a celosvětové krize, která zasáhla i Československo, nevyhnula exekuce.

Rozplést důvody a důsledky celosvětové krize nebylo pro soutěžící těžkým oříškem. Kdo byl zručný a dokázal vyrobit hračku z předmětů, které byly na stanovišti k dispozici, mohl získat body i za kreativitu. Není příjemné hned na začátku upadnout „Z blaha do bláta.“(viz. Příloha IV) Návštěvou módního salonu byla potěšena jistě jak děvčata, tak chlapci. Žárlivá žena, která nedovolí manželovi kochat se pohledem na krásnou modelku v županu měla na nohou „baťovky“ a byla na ně patričně hrdá. Tajemná spínadla, která měli soutěžící poznat byly manžetové knoflíčky. (viz. Příloha IV)

Slovy Aloise Rašína z 28. října r.1918 si připomínáme vznik samostatného státu, posléze pojmenovaného Československá republika. Co předcházelo vzniku samostatného státu a jaké bylo úsilí Masaryka? Jak vznikla vlajka nového státu? S těmito a dalšími otázkami se potýkali soutěžící na stanovišti nazvaném „Lide československý!!!“V letošním dějpravném soutěžení nesmělo chybět stanoviště věnované nejvýznamnější osobnosti našich tehdejších dějin T. G. Masarykovi.(viz příloha) Hospodský štamgast měl Masaryka rád a rád o něm hovořil nad džbánem dobře vychlazené třebičské „ZONky“

V „Továrně na sny“ si přišel na své každý, kdo alespoň na chvíli zatoužil stát se hercem, či herečkou. Charlie Chaplin byl výborný režisér, herec, člověk. V Československu však nikdy nenatáčel. Byl vybrán jako symbol filmu pro Dějpravné soutěžení. U nás byl film spjatý z Barrandovskými studii. Soutěžící měli možnost natočit vlastní krátkou „dramatickou scénu“ s horskými velikány v pozadí.

Dokázali byste rozpoznat Ježkovy písně od ostatních? Půvabná dívka zahrála mnohé melodie na piano v „kamenném sále“. Fenomén Osvobozeného divadla byl v období první republiky výrazný. Hlavními postavami byla herecká dvojice Voskovec a Werich. Utajenou osobností, kterou měli soutěžící odhalit byl Karel Čapek. Exoticky jistě zapůsobila návštěva domorodců v doprovodu odvážného cestovatele. Jak asi našim soutěžícím chutnal nevábně vypadající slavnostní pokrm? Víte, co je to „kurare“? Raritou mezi českými cestovateli byl bezpochyby Jan Eskymo Welzl. Je možné si o něm přečíst knihu

od novinářů Golombeka a Valenty Trampoty eskymáckého náčelníka v Evropě.(viz. Příloha IV)

V parlamentu předvedli účastníci svoje řečnické schopnosti. Na závěr je čekaly v projevu zmíněné „kuloáry“. Nad poslaneckým pohoštěním mohli přemítat nad francouzským původem slova.

Návštěvou u Bati přímo v jeho kanceláři si soutěžící mohli vyzkoušet, zda by se jim podařilo získat práci. Vyžadoval totiž přísnou disciplínu a pracovní nasazení.

Ve spárech mafie jsme se ocitli zcela nečekaně. Dobová hudba slavného zpěváka a trumpetisty Luise Armstronga dokreslovala tajemnou atmosféru. Přivítal nás slavný mafiánský kápo Al Capone. V Třebíči pochopitelně nikdy nebyl, ale na stanovišti byly názorně ukázány vztahy Československa se zahraničím. Naše země byly známé výrobou kvalitních zbraní.

Šofér Kolomazník se příliš netrápil, že je bez automobilu. Jeho snem bylo létání. Znáte firmy Laurin a Klement, Jawa, Tatra, Aero, Praga nebo Škoda? Na které straně se po našich silnicích jezdilo a kde byl umístěn volant?(viz. Příloha IV) Na každém stanovišti čekaly soutěžící nevšední úkoly a hádanky. Soutěžící byli výborně připraveni. Na závěrečném setkání v kamenném sále panovala výborná nálada. Uvaděč s džbánkem limonády ZON děkoval zúčastněným za skvělé výkony. Přes dataprojektor se promítaly na plátno povedené scénky natočené v „továrně na sny“. Následovalo krátké divadelní představení – „Povídka do kapsy“ na motivy detektivních povídek Karla Čapka. Na scéně se objevily některé postavy z určitých stanovišť. Byly tedy soutěžním družstvům známé.

Zdánlivě nešťastná náhoda, která zapříčinila smrt továrníka Málka se záhy ukázala jako cizí, ba dokonce úmyslné zavinění. Němá schovanka Otylka marně upozorňovala na svědectví záludnosti své tetičky. Stejně tak nepochodila ani kartářka, dotěrná posluhovačka Marie. Strážmistr Motyčka nezklamal a se ctí trebičského četníka zajal vražedkyni.

Sálem se ozval potlesk. Rázem však zavládlo napětí. Všichni očekávají vyhlášení výsledků letošního ročníku „Dějepravy“. Vítězům patří krásné

odměny. Každý z prvních tří vítězných družstev si může dle své volby vybrat knihu. Absolutním vítězem je nabídnuta možnost spolupráce při dalším ročníku soutěže.

Odpoledne zavládne v muzeu klid. Soutěžící se těší ze svých výsledků a muzeum si zvolna oddychne. Další ročník je za námi – dopadlo to výborně, nenastal žádný závažnější problém. Převlékám se do civilu a trochu mě mrzí, že akce končí. Počasí nám letos nepřálo, ale atmosféra v muzeu byla vynikající. Posedíme ještě chvíli v muzejním bufetu a nad výborným „segedinem“ a vychlazeným pivem si popovídáme o našich čerstvých zážitcích. Těšíme se na další ročník. Tak ve které se setkáme době příště?

4.5 Proč připravovat muzejní programy...

Z rozhovoru s lektorkou muzejních určených základním školám Mgr. Ilonou Kučerovou vyplynulo, že je poměrně obtížné připravený program na školách nabízet. Pozvánka se často ani nedostane do rukou kompetentních pedagogů. Mnozí učitelé také chápou program jako jednoduchý způsob náhrady za hodinu výtvarné výchovy, vlastivědy, nebo dějepisu... Program by však ve větší míře měl být zaměřen na doplnění a zpestření učiva probíraného ve škole, se zdůrazněním možnosti praktických činností.

Nabídka programu a jeho prezentace byla dětmi i jejich učiteli přijata pozitivně. Z rozhovorů s pedagogy po skončení programu vyplývá, že muzejní programy jsou poměrně kvalitní, oblíbené a zajímavé. Chybí jim však určitá variabilita. Programy navštěvují jak děti mateřských škol, tak děti 1. a 2. stupně základní školy. Pro mladší děti je určena zjednodušená verze programu, ale obsah programu včetně doprovodných činností zůstává stejný.

Navrhla bych vytvoření nejméně dvou variant programu, které by byly odlišné obsahem a praktickými prezentacemi. Malé děti se nedokázaly soustředit více než dvacet minut. K vyprávění a zprostředkování (prezentaci)

lidových zvyků byly věnovány zhruba 2/3 programu. Méně času zbývalo na výrobek. Pokud by se mi naskytla příležitost pracovat jako lektor při muzejní animaci, zabývala bych se více časovým rozvržením programu, jeho variantami a obsahem, který snese více obměn a více možností zprostředkování prezentované problematiky (aktivní účast dětí, pohyb, možnost manipulace s rekvizitami). Dotazníkové šetření jako možnost reflexe je zúženo jen na respondenty, kteří jsou jako pedagogové s činností muzea většinou seznámeni a pravidelně programy navštěvují. Je třeba využívat moderních komunikačních prostředků (informace na internetu, komunikace přes e-mail).

Dějepravné soutěžení ve svém pátém ročníku se rok od roku stále vyvíjí. Rozšiřuje se podíl dobrovolníků na přípravě, realizaci a hodnocení programu. Stále více na programu participují i úspěšná družstva minulých ročníků, což vede i k vzájemnému setkávání mimo školu a rozvoji míry angažovanosti činnosti muzea v kulturně-vzdělávací oblasti. Kapacita programu je mnohem rychleji naplněna než v předchozích ročnících. Předpokládá se příznivý vývoj budoucích ročníků. Inspirace našimi i světovými dějinami je zatím stále ještě veliká.

Závěr

Muzejní pedagogika je věda, která má za sebou dlouholetý vývoj. Terminologie a vymezení pojmu se chápe v jednotlivých zemích různě. V našich podmínkách je pedagog v muzeu vnímán spíše jako lektor, který připravuje a realizuje programy. Muzeum je vnímáno jako instituce, která funguje ve službách společnosti. Je pro veřejnost otevřená. Úkolem muzea je především získávat a uchovávat doklady o člověku a prostředí, ve kterém člověk žije. To vše se děje za nějakým účelem. Muzeum se kromě složky studijní zaměřuje také na výchovu. Předkládá sbírky veřejnosti k potěšení, pobavení, ale především k uvědomění si vlastní identity a přítomnosti člověka v určité kultuře. Tyto složky budou vždy zůstat v pozadí, pokud nebude zdůrazněna úloha muzejního pedagoga. Pedagog v muzeu se stává zprostředkovatelem „dialogu“ mezi vystavenými exponáty a účastníkem, prohlídky výstavy, nebo konkrétního muzejního programu.

Muzejní pedagog s lidmi komunikuje, navozuje příznivou atmosféru pro činnost účastníků, ve které se realizují a odhalují svoje myšlenky, nápady, postoje. Vnímají prostor všemi smysly. Muzejní pedagog „animuje,“ oduševňuje a oživuje muzeum. Muzeum se tak stává sympatickým prostředím, které zve k další návštěvě. Netváří se nadneseně, neodrazuje nesrozumitelností. Muzejní programy určené školám se již po několik let úspěšně uplatňují v Muzeu Vysočiny v Třebíči. Praktický výstup z akce uvádím v poslední kapitole své práce. Muzejní programy nacházejí u vyučujících v regionálních školách příznivý ohlas. Ve své práci zdůrazňuji provázanost výchovně vzdělávací funkce muzea a školy. Především komunikace mezi těmito institucemi vytváří základy pro další rozvoj efektivní spolupráce.

Pro muzea je do budoucna výhodné zaměřit se na vzdělání muzejních pedagogů a vytváření vhodných podmínek pro realizaci praxe. Muzejní pedagog komunikuje a tvoří. Pracuje kreativně. Jeho cílem není vytvořit v muzeu komerční koutek zaručující spokojenost návštěvníků. Jeho úkolem je především vytváření

podmínek pro osobní rozvoj dětí, mladých lidí a nakonec i dospělých, kteří hledají v muzeu poučení a zábavu.

Použitá literatura:

BEDNAŘÍKOVÁ, I. Kapitoly z andragogiky 2. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta : Olomouc, 2006. vyd.2. ISBN 80-244-1356-6.

BRABCOVÁ, A. *Brána muzea otevřená. Průvodce na cestě muzea k lidem lidí do muzea.* Náchod : Juko, 2002. ISBN 80-86213-28-5.

HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HORÁČEK, R. Galerijní animace a zprostředkování umění. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1998. ISBN: 80-7204-084-7.

JŮVA, V. Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-090-5.

KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese, Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-429-X.

KAPLÁNEK, M. *Kulturní a sociálně kulturní animace. Dva směry nedirektivní výchovy* : Sborník příspěvků z X. ročníku konference s mezinárodní účastí. Hradec Králové, 20. 21.10.2006 : Gaudeamus, 2007.

KAPLÁNEK, M. *Pojem animace a jeho vývoj. Etymologické a historické pojetí pojmu animace.* Přednáška na konferenci: Pedagogika volného času.Trnava, 2007.

PÁVKOVÁ, HOFBAUER, HRDLIČKOVÁ, PAVLÍKOVÁ. Pedagogika volného času. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PODHORSKÝ, M. TOUŠLOVÁ, I. MARŠÁL, J. Toulavá kamera. Praha : freitag&bernd, Česká televize, 2005. ISBN 80-7316-228-8.

PODLAHOVÁ, L. První kroky učitele. Praha : Triton, 2004. ISBN 80-7254-474-8.

PRŮCHA, J. Moderní pedagogika. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7367-047-X.

PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. Pedagogický slovník. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

TOUFAR, P. Velikonoce. Třebíč : Akcent, 2001. ISBN 80-7268-129-X.

Brána muzea otevřená. In *Česká škola* [online].[cit. 2008-05.18]. Dostupné na WWW: < <http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/AR.asp?ARI=10588&CAI%2125>>

Brána muzea otevřená : *Průvodce na cestě k lidem a lidí do muzea*. Resumé [online].[cit. 2008 06.05.]Dostupné na WWW: <<http://osf.cz/brana/resume.html/>>

Seznam příloh

Příloha I. Pozvánka pro školy na Dějepravné soutěžení

Příloha II. Příprava jednoho stanoviště

Příloha III. Stanoviště Dějepravného soutěžení

Příloha IV. Stanoviště dějepravného soutěžení v odpovědích

Příloha 1. Pozvánka pro školy na Dějepravné soutěžení

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,
Muzeum Vysočiny Třebíč připravuje pod názvem **Dějepravné soutěžení** již pátý ročník soutěže znalostí historie pro žáky 8. a 9. tříd základních škol a jim odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Hodnocení a fotografie z minulých ročníků naleznete na internetových stránkách muzea.

Soutěž bude jednokolová a proběhne v **pondělí 7. dubna 2008** od 8:30 do 14 hodin v areálu a blízkém okolí trebičského zámku. Soutěžit budou 4 - 6 členná družstva vámi vybraných žáků. Družstvo má za úkol dostavit se k soutěži vybaveno **libovolným jednotlícím prvkem**, dle možnosti souvisejícím s hlavním tématem soutěže (oblečení, čepice,... fantazii se meze nekladou). Jednotlící prvek bude již součástí hodnocení.

Za hlavní motiv soutěže jsme tentokrát vybrali následující téma:

„Kde domov můj?“ aneb české země v době první republiky (1918 - 1938)

Jak vidíte, i my jsme se nechali strhnout letošní „osmičkovou“ mánii. Z mnoha dalších možností jsme nakonec vybrali období první republiky, a tím vstupujeme na tenký led. Jsme si plně vědomi, že uvedená historická epocha patří do učebních osnov deváté třídy, přesto předpokládáme, že vás tato skutečnost neodradí od přihlášení týmů z osmých tříd. Tak jako každý rok, i letos půjde především o týmovou spolupráci, intuici a „zdravý rozum“. A hlavně o přiblížení dobové atmosféry a souvislostí zábavnou formou.

Týmy budou pracovat samostatně bez kontaktu s učitelem. Jako podklad dostanou mapu umístění stanovišť, která budou muset v časovém limitu v libovolném pořadí absolvovat. Celkový výsledek bude vyhodnocen z úspěšnosti na jednotlivých kontrolách. Vítězné družstvo bude zapsáno do pamětní knihy a společně s dalšími oceněno. Celá soutěž je pojata stylově v dobových realitách, aby žáci měli možnost vžít se do pocitů našich předků a prožít některé úseky jejich života.

Účast na soutěži je bezplatná, je však třeba vzít si vlastní (třeba i stylové) svačiny.

Přihlášky (název školy a počet družstev) očekáváme na adrese Muzeum Vysočiny Třebíč, Zámek 1, 674 01 Třebíč, na telefonním čísle 568 840 518 nebo e-mailu m.zabrs@zamek-trebic.cz. Uzávěrka přihlášek bude **13. března 2008**, ale jelikož celkový počet družstev je z kapacitních důvodů omezen, přihlaste se, prosím, co nejdříve. Pro každou školu rezervujeme maximálně dvě družstva. S přihlášením nečekejte na poslední chvíli, většinou jsme nuceni opožděle s velkou lítostí odmítnat.

Zdar a mnoho příjemných chvil při přípravě přeji

Ing. Jaroslav Martínek, ředitel muzea, Mgr. Jaroslav Bašta a Ing. Michal Zábrš, hlavní organizátoři.

Jakékoli další informace získáte na tel. č. 568 840 518. Na internetových stránkách muzea www.zamek-trebic.cz budou veškeré informace průběžně aktualizovány.

Příloha II. Příprava jednoho stanoviště

Téma: Z blaha do bláta (světová hospodářská krize 1929 -1933)

Lektoři: Ing. Marta Vaverková (dobrovolník)

Jana Hružová (praktikant, brigádník)

Monika Bagová (zaměstnanec – kurátor sbírek, OMČ)

Původní koncepce, která nám byla předložena na informačně-motivační schůzce obsahovala tyto poznámky: ...finančník přichází o akcie ... zoufalá situace...zastřelil se???

...ČERNÝ PÁTEK na newyorské burze – prezentace – noviny?

...propouštění dělníků, hladové pochody, transparent na zádech

... Hitler – zbrojení (jak krize napomohla Hitlerovi)

Bylo třeba si ujasnit o jaké problematice budou vypovídat scénky na stanovišti, jaké konkrétní otázky položit a jakým způsobem napovídat a do jaké míry. Stanovit varianty možných odpovědí a rozhodnout se, jak otázky zpestit. v průběhu mé praxe probíhala příprava Dějepisného soutěžení, a tedy i nám svěřeného úkolu. Problematiku jsme konzultovali s Ing. Michalem Zábršem a Mgr. Jaroslavem Baštou. Ve zprávě z praxe uvádím koncepci stanoviště, které jsme nazvali „**Z blaha do bláta**“

Č. 1	Název: HOSPODÁŘSKÁ KRIZE	ST. KOTHA
ichal	Kdo: Jana Hřívková + Martina + Monča	Kde: PRUR ?
<p>Úvodní text:</p> <p>Finanční krize a akcie a usměšlit se? Propovídatelní dělníci? Na rádech musí cedulka - sám líkad!</p>		
<p>Otázky a odpovědi:</p> <p>Krize pomohla Hitlerovi začít zbegit.</p>		
<p>Potřeby a kostýmy:</p> <p>Zástěna, šaty, šaty Bančovníky a prince</p> <p>Pro Martu vřumtilé šaty</p>		

Dějepisné soutěžení

Příprava jednoho stanoviště

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE 1929 - **Z blaha do bláta**

Uvedené komentáře k odpovědím nám slouží jako pomůcka pro komunikaci se soutěžícími. Jedná se o jakési vodítko pro nápovědu. Počítáme s variabilitou otázek (gymnázia, základní školy, základní školy praktické apod.)

Úvodní scénka:

Žena ze střední vrstvy Monika (manželka živnostníka) čte noviny. Janka, posluhovačka paní továrníkové, projde kolem. Monika upozorní na tučné titulky v novinách “Krach na Newyorské burze”. Předčítá nahlas. Posluhovačka jí kouká do novin. Střídají se ve čtení. Posluhovačka komentuje situaci. Monika narazí na článek o Babsonově předpovědi pádu akcií. Posluhovačka se vytasí s kartami.

Posluhovačka:

Tak to vidíte... Měl pravdu ten pán – Babson, nebo jak se jmenoval, ale já to dávno tušila. To bylo pořád – každý je povinen zbohatnout. Zrovna včera mě paní požádala, abych koukla do karet, a jak prej na tom budou s penězma. No a byly tam dvě pěkný esa. A najednou bác ho... kulovej spodek jako vyšítej. Jo, karty nelžou.

Projde Marta v hezkých šatech. Posluhovačka zbystří pozornost: Jé, to je milostpaní... ona o tom asi ještě neví, co se děje na tý burze. Já jí to musím říct, ta ani pořádně noviny nečte. Odchází. Monika začíná s otázkami.

Pozn.

Zapojíme se do otázek všechny.

Otázky:

1) Co byl „černý pátek“? Co znamenal?

Zprávy o výprodeji na newyorské burze zasáhly také evropské trhy a postaraly se zde o „černý pátek“ – říjen 1929. Všude se akcie propadaly. Neblahý Černý pátek znamenal začátek nečekané, ale o to zhoubnější světové hospodářské krize. Krize, která se z USA později přenesla do Evropy i k nám, vedla k velkému omezení výroby, poklesu mezd, propouštění z práce.

2 body

2) Co jsou to akcie? Pro ilustraci mám s sebou okopírovaný cenný papír na ukázkou.

Akcie – cenný papír, který potvrzuje, že jeho majitel je akcionář, to znamená, že vložil určitý majetkový podíl (kapitál) do akciové společnosti.

1 bod

3) Co je to inflace? (obrázek pro ilustraci – německá žena topí znehodnocenými penězi)

Inflace – ekonomický jev, který označuje všeobecný růst cenové hladiny, neboli snížení kupní síly peněz.

Rostoucí inflace nutila státy k zadlužování. V Německu se hovoří o tzv. hyperinflaci. Velká hyperinflace v Německu vypukla po první světové válce, kdy bylo Německo značně oslabeno, zdecimováno a k tomu muselo k tomu platit ještě velké válečné reparace Francii. Pro Německo to byla téměř „vražedná kombinace“ a tehdejší inflace měla pro život lidí nedozírné následky. Peníze během krátké chvíle ztrácely hodnotu, veškeré úspory lidí byly znehodnoceny

narůstající měnou. Lidé pak chodili nakupovat do obchodu s košem plných peněz. Někteří dokonce s penězi i topili. Právě tato těžká doba kterou si muselo Německo prožít byla jistě jedním z vážných důvodů , že se v zemi rozvíjelo extremistické nacionální smýšlení

- Německá bankovka z roku 1923 v hodnotě 100 milionů marek.
- Německá žena používá znehodnocené peníze jako topivo

1 bod

Scénka č. 2:

Marta jako paní továrníková se setkává s Monikou a hovoří spolu.

Monika: Nejsou to zrovna šťastný časy, co? Člověk bude za chvíli rád, když sežene něco k jídlu. A peníze? To radši ani nemluvím...

Marta: Člověk ale musí žít důstojně. Proč bych měla odložit svoje šaty. Potřebuji se alespoň cítit na úrovni.

Posluhovačka: Paní, přišel Vám dopis... zvědavě kouká. Asi to bude důležitý. Prej něco od soudu. Je na tom takový divný razítko...

Marta rozbalí obálku a čte (exekuce, dluhy, přijde o majetek). Sehraje scénku s revolverem, který náhle vytáhne z kabelky. Posluhovačka i paní Monika jí brání v zoufalém činu. Marta nakonec s pláčem odchází.

Pokračujeme v otázkách...

- 4) Co zobrazuje graf nezaměstnanosti/?
Jak se projevila krize u nás (v ČSR)?
Proč je tomu tak u nás?

V prvním desetiletí Československo prožívalo hospodářský rozmach. Nastala ale hospodářská krize. Nejvíce nás krize zasáhla v letech 1929 – 33.

Základ československé ekonomiky tvořil lehký průmysl, především textilní, ale také spotřební průmysl, hudební nástroje, boty, galanterie, porcelán, sklo, atd. Výrobky lehkého průmyslu jsou první, které během krize ztrácí svého zákazníka. Zahraniční obchod klesl. S krizí přišla nezaměstnanost. Život mnohých rodin se zhoršil. V této době se nejvíce projeví majetkové rozdíly

Graf nezaměstnanosti:

Zprostředkovatelné práce evidovaly 920 000 nezaměstnaných, ale bez práce zůstalo dalších 300 000 neevidovaných. Celkové snížení mezd a platů. Uplatnění nenacházeli především mladí, ani ti, co vystudovali. Došlo k citelnému omezení *osobní spotřeby. Exekuce = žebrota, sebevraždy,...*

2 body

5)

Pro obyčejné lidi bylo důležité především, aby měli co jíst. Drahé a v podstatě luxusní věci si nekupovali. Luxus byl pro některé i hračka pro dítě. Zkuste vyrobit sami nějakou hračku pro dítě z nabízených předmětů (lžíce, čtvrtka papíru, kousek dřeva, drátek, kapesník...), „Jíst se musí, ale nákup luxusního zboží počká.“

2 body

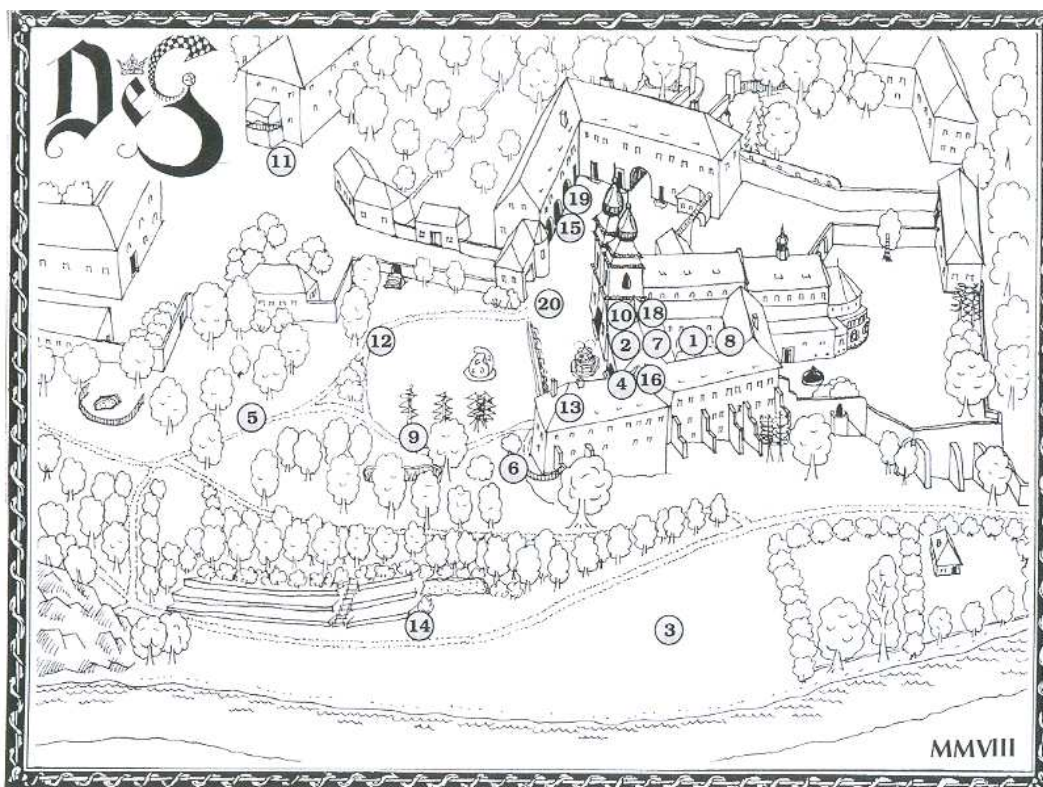
6) Jaké byly důsledky krize?

Které zemi se krize vyhnula?

V důsledku krachu na americké burze se de facto zhroutily ekonomiky po celém světě mimo SSSR. V době krize si mnoho lidí myslelo, že kapitalismus skončil a došlo k přesvědčení, že na vině je demokratický systém. Toho využili hlavně fašisté a komunisté, kteří slibovali pád demokracie a nastolení pevných systémů. Velká hospodářská krize byla překonána až v polovině 30. let 20. století a všeobecně se soudí, že právě ona byla jednou z hlavních příčin druhé světové války. /Stát více zasahuje do ekonomiky./

/Hitler - nástup v lednu 1933./ 2 body

Příloha III. Stanoviště Dějepravného soutěžení

Plánek jednotlivých stanovišť v areálu zámku

1. Z blaha do bláta (hospodářská krize)
2. Módní salon
3. Lide československý
4. T.G.M.
5. Jestřáb a ti druzí
6. Četnická stanice
7. Osvobozené divadlo
8. Továrna na sny
9. Literární procházka
10. Hádej, kdo jsem
11. Mobilisace
12. Kdo by to do něj řekl
13. Přijímací kancelář
14. Přes oceán
15. Oko času
16. Architektura
17. Šifra
18. Ve spárech mafie
19. Boj o moc
20. Vzduch je naše moře

Příloha IV. Stanoviště dějepisného soutěžení v odpovědích

Kde domov můj?

Období první republiky trvalo pouhých dvacet let (1918-1938). My jsme je stačili prolétnout ještě rychleji. Během tří hodin jsme se snažili na jednotlivých stanovištích počátky samostatného českého státu ze všech možných pohledů. Největším přáním lektorů bylo, aby se soutěž stala pro zúčastněné impulsem, aby zažehla touhu dozvědět se o historii naší země více. Lektoři připravili pro děti brožurku se stručným přehledem jednotlivých stanovišť, kde je zodpovězena většina základních otázek. Brožurka slouží soutěžícím jako zpětná vazba.

Ukázka stanovišť – komentář k otázkám

Z blaha do bláta

Začínat hned na úvod hospodářskou krizí není zrovna veselé. Za počátek krize je považován 25. říjen 1929, zvaný jako „Černý pátek“. Rozplétat důvody, proč se pád akcií tak dramaticky projevil v evropských zemích, je příliš složité – tím nejdůležitějším bylo, že americké banky, které pomáhaly svými penězi válkou zničené Evropě na nohy, potřebovaly najednou většinu financí na krytí ztrát v Americe. Mnohé podniky v Evropě musely propouštět, nezaměstnanost zasáhla také Československo. Nejhorší situace byla v Německu, které muselo navíc platit tzv. reparace za to, že rozpoutalo ničivou 1. světovou válku. A zde vidíme paradoxy dějin – důsledky hospodářské krize, mimo jiné, dostaly k moci Hitlera, který pak o několik let později uvrhl Evropu do války ještě ničivější.

Obr. 1 Co znamenal Černý pátek na Newyorské burze?(foto: Lukáš Křesina)

Módní salón

Návštěvu módního salónu si nemohl dovolit každý. Přesto přineslo meziválečné období mnoho módních vln a stylů. Ženské šaty se staly odvážnějšími, sukně se zkracovaly. Eleganci bylo nutné podpořit těsnými moderními punčochami, které se připínaly k pasu pomocí podvazků. V té době dokonce začaly ženy nosit kalhoty, což byla věc u žen dosud nevídaná. Oproti tomu se na venkově oblékali lidé stále postaru. Boty nosili jen v zimě, nebo v neděli do kostela. Ve většině případů si jen nazuli dřeváky, jak na svých obrázcích maloval pan Lada. Tajemná spínadla, která jste měli poznat byly manžetové knoflíčky, kterými se spínaly manžety na rukávech svátečních košilí.

Obr.2 Návštěvu módního salónu si nemohl dovolit každý (foto: Ing. Lukáš Křesina)

Tomáš Garrigue Masaryk

Když se stal prezidentem , bylo mu 68 let a byl milován celým národem jako tvůrce republiky. Nebylo tomu tak ale vždy. Před první světovou válkou působil ve Vídni, nejprve jako vysokoškolský profesor, později jako politik. Často byl kritizován, zejména v době, kdy napadl pravost rukopisů Zelenohorského a Kutnohorského. Na svých četných cestách do zahraničí se seznámil s Charlottou Garrigue, se kterou se r. 1878 oženil. Tehdy si přidal do jména i ono zvláštní slovo Garrigue. Po vypuknutí 1. světové války musel pro své protiválečné postoje utéct do zahraničí. Od té chvíle neúnavně usiloval o osamostatnění Československa. Zasloužil se o vznik českých vojenských legií, které se v bojích velmi vyznamenaly. Úřad prezidenta zastával až do roku 1935.

Obr.3 Nad džbánem třebíčské ZONky jsme rozprávěli o Masarykovi

(foto: Ing Lukáš Křesina)

Obr. 4 Návštěva mafiánského doupěte

(foto: Ing. Lukáš Křesina)

Ve spárech mafie

Atmosféru mafiánského doupěte dokreslovala dobová hudba. Jistě jste poznali slavného černošského zpěváka a trumpetistu Luise Armstronga. Také jeho písně zněly v Chicagských barech za časů prohibice, kdy zákaz prodeje alkoholických nápojů postavil překupníky s alkoholem mimo zákon. Právě obchod s lihovinami se stal doménou místních mafiánů.

Ačkoliv slavný mafiánský kápo Al Capone v Třebíči nikdy nebyl, dovolili jsme si na jeho příkladu ukázat vztahy Československa se zahraničím. Naše Republika byla známá výrobou kvalitních zbraní, které se vyvážely do celého světa. Československo mělo kvalitní armádu, ale přesto uzavřelo řadu spojeneckých smluv pro případ válečného napadení. Nejvýznamnější byla smlouva s Francií a Sovětským svazem. Další, tzv. Malá dohoda, nás vázala pomocí s Rumunskem a Jugoslávií proti případnému útoku ze strany Maďarska.

Abstrakt

HRŮZOVÁ, J. *Muzejní animace v pedagogice volného času.*

České Budějovice 2008. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky.

Vedoucí práce K. Řepa.

Muzejní animace v pedagogice volného času

Klíčová slova: Muzejní animace / muzejní pedagogika, muzejní pedagog / muzejní animátor

Práce se zabývá problematikou muzejní pedagogiky a jejím významem ve volném čase. Teoretická část vymezuje pojmy muzejní pedagog a muzejní animátor a zdůrazňuje provázanost obou termínů. Pohled do historie muzejní pedagogiky shrnuje nejvýznamnější události ve vývoji muzejní pedagogiky jako vědy. Teoretická část objasňuje především vztah muzejní animace k pedagogice volného času.

Praktická část obsahuje popis projektů realizovaných v rámci Muzea Vysočiny Třebíč. Uplatňují se především metody pedagogiky zážitku a animace. Zvolené postupy korespondují s věkem a zájmy účastníků. Praktická část zdůrazňuje také spolupráci mezi muzeem a školou v rámci edukačního procesu. Úspěšná činnost muzea v oblasti muzejní animace je ovlivněna mnoha faktory. Nejdůležitějším z nich je osobnost pedagoga nebo animátora, který v dané instituci působí.

Abstract

Museum animation for leisure education

Key words: museum's animation /museum's pedagogue, / museum's animator

This study deals with the issue of museum pedagogy and its **meaning for free time**. The theoretical part defines the concept of the museum's pedagogue and the museum's animator and shows the interconnection between both terminologies. A glance over the history of museum pedagogy highlights the most important events in the development of pedagogy as a science. The theoretical part explains especially the relationship between museum's animation and free time pedagogy.

The practical part contains the description of the projects that were realised in the context of the Museum Vysociny Trebic. It applies especially the methods of pedagogy of experience and animation. The chosen methods correspond with the age and interests of the participants. The practical part show also the interaction between the museum and the school in the context of the educational process. The successful activity of the museum in the area of museum animation is influenced by many factors. The most important of those is the personality of the pedagogue of the animator who is working in the given institution.